

Marcin FELTYNOWSKI

PLANOWANIE PRZESTRZENNE A ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY W GMINACH WIEJSKICH WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

SPATIAL PLANNING AND SOCIAL-ECONOMIC DEVELOPMENT AT RURAL COMMUNE OF THE ŁÓDŹ VOIVODESHIP

Katedra Gospodarki Regionalnej i Środowiska, Uniwersytet Łódzki
ul. Rewolucji 1905 roku 39, 90-214 Łódź

Abstract. The local authorities discern more and more often that in rural communes the spatial planning has bigger meaning. In the area of the administrative district local plans are the most important tool of the spatial planning and constitute the local laws. They are supervising the behaviour of the space users. Local plans also constitute the tool supporting social-economic development of areas, for which they were made out. These instruments should become more and more universal because it is possible to use them in procedures of recruiting union allowances. The article is presenting how administrative districts of the Łódź voivodeship are using local plans and what is a prospect of using this instrument in the areas of rural communes of the Łódź voivodeship.

Słowa kluczowe: gminy wiejskie, plan miejscowy, planowanie przestrzenne, rozwój społeczno-gospodarczy.
Key words: local plan, rural communes, social-economic development, spatial planning.

WSTĘP

Przełom lat 1989 i 1990 przyniósł zmianę ustroju społeczno-politycznego i gospodarczego. Wraz z wprowadzeniem gospodarki rynkowej nastąpiła decentralizacja państwa oraz upodmiotowiony został samorząd terytorialny. Uchwalona w 1994 roku Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym wprowadziła wiele zmian, mających regulować proces planowania przestrzennego w nowych warunkach społeczno-gospodarczych. Zmienił się system aktów planowania przestrzennego, zniesione zostały plany ogólne i szczegółowe. Uprawnienia decyzyjne w zakresie gospodarowania przestrzenią przekazane zostały na szczebel samorządu gminnego, a rola państwa ograniczona została do tworzenia ogólnych warunków i przesłanek polityki zagospodarowania przestrzeni.

Upodmiotowiona i autonomiczna gmina stała się bezpośrednim decydującym w sprawach zagospodarowania i użytkowania jej terenu. W procesie planowania przestrzennego zaczęli funkcjonować równorzędni partnerzy: państwo, gmina i obywatel, a planowanie stało się przede wszystkim ciągiem negocjacji i konsultacji i nie było już wyłącznie dyrektywnym, odgórnym gospodarowaniem przestrzenią (Niewiadomski 2003).

Planowanie przestrzenne w gminach zostaje oparte na postulowanym w teorii planowania przestrzennego dualizmie procedur planistycznych, polegającym na określeniu, z jednej

strony, polityki zagospodarowania przestrzennego, z drugiej zaś strony – na wskazaniu wytycznych dotyczących użytkowania terenu, a w konsekwencji – na określeniu jego struktury użytkowania (Howe i Langdon 2002). Podstawowymi opracowaniami planistycznymi, uchwalanymi przez radę gminy, są studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (dalej studium, studium gminne) oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (dalej plany miejscowe, plany).

Sytuacja społeczno-gospodarcza obszarów wiejskich skłaniała od początku lat 90. do refleksji nad monofunkcyjnością oraz możliwością zmian w dotychczasowym funkcjonowaniu gospodarstw domowych na obszarach wiejskich. Wymusiło to dyskusję nad możliwymi koncepcjami rozwoju, które skłaniają się ku znanym już w krajach zachodnich koncepcjom rozwoju wielofunkcyjnego.

Rozwój wielofunkcyjny obszarów wiejskich w Polsce, ze względu na zapóźnienia oraz konieczność dostosowania do wymogów unijnych, nie może przechodzić przez fazy, które na gruncie badań teoretycznych można było wyróżnić w krajach członkowskich, tworzących Unię Europejską przed 1 maja 2004 roku¹. Kłodziński (2000) prezentuje poszczególne fazy wpływające na osiągnięcie wielofunkcyjności obszarów wiejskich:

- I faza – nastawiona na podniesienie poziomu (jakości) życia mieszkańców obszarów wiejskich, co odbywa się poprzez modernizację struktury agrarnej i modernizację rolnictwa;
- II faza – tworzenie warunków sprzyjających zapobieganiu migracji z obszarów wiejskich poprzez rozwój działalności pozarolniczej. Pozwalają na to preferencyjne kredyty i pomoc bezzwrotna dla nowo powstających zakładów produkcyjnych i usługowych oraz wsparcie dla już istniejących jednostek gospodarczych;
- III faza – polegająca na inicjatywie lokalnej polegającej na ocenie stanu społeczno-gospodarczego i propozycjach jego dalszej modyfikacji (Kłodziński 2000).

W Polsce dochodzi więc do pewnego rodzaju paradoksu, który stawia (zarówno przed władzami szczebla państwowego, jak i szczebla lokalnego) zadanie przeprowadzenia w kraju reform na obszarach wiejskich w sposób niebudzący konfliktów społeczno-gospodarczych. Władze muszą jednocześnie skoordynować decyzje dotyczące rozwoju w taki sposób, aby fazy przechodzenia od rozwoju monofunkcyjnego do wielofunkcyjnego, charakterystyczne dla krajów „starej” Unii Europejskiej, mogły występować równocześnie w warunkach polskich.

Konieczność przejścia przez wszystkie fazy transformacji obszarów wiejskich wynika również z faktu, że w latach 90. przemiany społeczno-gospodarcze na tych obszarach nie były kompleksowo określone. Dopiero warunki, wynikające z konieczności dostosowania polskiej przestrzeni wiejskiej do integracji z Unią Europejską, wymusiły przemiany na obszarach wiejskich. Korzystanie z doświadczeń krajów zachodnioeuropejskich wynika z faktu, że nieznane są adekwatne przykłady, które pozwoliłyby na przeniesienie doświadczeń na grunt polskiej rzeczywistości (Borowski 2001).

¹ Więcej na ten temat zob.: Tomczak (2006).

Oczywiste jest również to, że rozwój rolnictwa ma pewnego rodzaju ograniczenia, jednak potencjał (społeczny, gospodarczy) tkwiący na obszarach wiejskich pozwala na promowanie tych obszarów oraz wpływa na ich rozwój. Potencjał rozwojowy obszarów wiejskich, prezentowany przez Borkowskiego (2001), obejmuje:

- „[...] absorbowanie nadwyżek siły roboczej z rolnictwa do zajęć pozarolniczych i/lub związanych z obsługą rolnictwa;
- kreowanie atrakcyjnego środowiska, będącego zapleczem dla ludności wiejskiej;
- stałą implementację działalności gospodarczej stanowiącej rozwiązanie alternatywne i uzupełnienie działalności rolniczej;
- kreowanie zaplecza mieszkaniowego dla ludności miejskiej preferującej zdrowy styl życia;
- stworzenie możliwości rozwoju przedsięwzięć zarówno dla społeczności lokalnej, jak i dla inwestorów zewnętrznych;
- wykorzystanie istniejących i kształtowanie nowych walorów turystycznych na obszarach wiejskich” (s. 38).

Możliwości wykorzystania wymienionych czynników będą osiągalne jedynie poprzez podniesienie atrakcyjności obszarów wiejskich, co następować może dzięki pracom planistycznym i urzędzeniowym, wpływającym na środowisko i krajobraz obszarów wiejskich. Działania na rzecz zwiększania konkurencyjności obszarów wiejskich wymagać będą również postępującej poprawy życia społeczności wiejskiej oraz promocji tych terenów, która odbywać się może przy użyciu instrumentów z zakresu planowania przestrzennego.

Niewątpliwą siłą obszarów wiejskich może być władza lokalna, która powinna dostrzegać problemy i która poprzez opracowanie oraz realizację polityki rozwoju lokalnego powinna doprowadzić do rozwoju społeczno-gospodarczego na danym terytorium. Możliwe będzie to poprzez wykorzystanie środków proponowanych przez Unię Europejską. Dojrzała postawa władz lokalnych pozwoli na lepsze wykorzystanie dostępnych funduszy oraz umożliwi zmniejszenie dystansu wobec wyprzedzających nasz kraj państw „starej” Unii Europejskiej.

MATERIAŁY I METODY

Planowanie przestrzenne na obszarach wiejskich

Wykorzystanie środków unijnych, pozwalających na rozwój gmin z obszarów wiejskich, powiązane jest z prowadzeniem przez władze tych jednostek polityki przestrzennej. Polityka przestrzenna realizowana jest przez jej podstawowe narzędzie, którym jest planowanie przestrzenne i instrumenty z nim związane. Sporządzenie przez władze gminy studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy rzadko prowadzi do potwierdzenia wizji gminy w planie zagospodarowania przestrzennego. Gminy w naszym kraju często nie opracowują planów miejscowych lub tworzą prawo lokalne w postaci planu tylko dla małych fragmentów terytorium gminy. Rzadko gmina posiada studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania, którego ustalenia przenoszone są do planu zagospodarowania przestrzennego, obejmującego swym zasięgiem obszar w granicach administracyjnych. Należy podkreślić, że plan miejscowy powinien być w tym wypadku jednym kompleksowym dla całej jednostki terytorialnej instrumentem realizacyjnym polityki przestrzennej.

Skuteczny rozwój społeczno-gospodarczy gminy wymaga ściśle określonego procesu przekształcania przestrzeni geograficznej. Przestrzeń ta ulega modyfikacjom w ramach przestrzeni przyrodniczej oraz przestrzeni zagospodarowanej – już przekształconej przez człowieka w aspektach fizycznych i społeczno-ekonomicznych. Przekształcenia przestrzeni są wyrazem założonych celów, oddziałujących na przestrzeń przyrodniczą i antropogeniczną danego otoczenia. Rozwój wymuszony jest przez konieczność zaspokajania potrzeb społeczności lokalnej, które są zmienne w czasie i podlegają przeobrażeniom jakościowym. Wszystkie procesy związane z rozwojem społeczno-gospodarczym odbywają się w przestrzeni geograficznej. Zmieniające się uwarunkowania przestrzenne oraz rozwojowe prowadzą do sytuacji konfliktowych, które mogą stać się barierą rozwoju. Wymusza to na władzy lokalnej konieczność stałej racjonalizacji zagospodarowania przestrzennego poprzez regulację rozwoju społeczno-gospodarczego i ochronę środowiska. Realizacja tego procesu możliwa jest również dzięki tworzeniu jednoznacznej wizji planistycznej gminy w postaci studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, popartego kompleksowym planem miejscowym.

Plan miejscowy stanowi podstawową dokumentację dotyczącą lokalizacji poszczególnych inwestycji w gminie. Zadania inwestycyjne, którego koszty mają być refundowane z funduszy unijnych, powinny być zgodne z przyjętą przez samorząd gminy strategią rozwoju i planem zagospodarowania przestrzennego. Większość wytycznych, dotyczących wniosków o dofinansowanie inwestycji na obszarach gmin, wymaga przedstawienia prognozy oddziaływania danej inwestycji na środowisko. Prognozy tego typu w przypadku posiadania planu zagospodarowania przestrzennego mogą być wykonane na podstawie załączników sporządzanych w trakcie opracowywania prawa miejscowego – prognozy oddziaływania na środowisko projektu planu miejscowego. Dokument ten zawiera informacje na temat przewidzianych skutków gospodarowania przestrzenią zgodne z opracowywanym planem miejscowym. Jako dokument prognoza może stać się również podstawą opracowania dokumentacji na potrzeby wniosków, dotyczących pozyskania środków unijnych.

W dokumentacji, dotyczącej wniosków o dofinansowanie unijne bądź o uzyskanie środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Wsi Polskiej, powinno znaleźć się stanowisko właściwego organu nadzoru architektoniczno-budowlanego (który powinien wydać np. pozwolenie na budowę). Na przykład starosta, wydając stosowną decyzję, jednocześnie rozstrzyga o zgodności przedsięwzięcia/inwestycji z tym planem miejscowym, co dla instytucji rozpatrujących wnioski jest wiążące.²

Oprócz kwestii wynikających z wymogów polskiego prawa, dotyczących posiadania odpowiednich pozwoleń (np. pozwolenia na budowę), plany zagospodarowania przestrzennego gminy oddziałują na rozwój społeczno-gospodarczy po ich uchwaleniu. W początkowej fazie po uchwaleniu planu miejscowego jego oddziaływanie polega na wywieraniu wpływu i zmianach ilościowych wskaźników związanych z obszarem, którego dotyczy. Wynika to

² Opracowanie na podstawie informacji uzyskanych od konsultantów EFRWP oraz materiałów informacyjnych funduszy unijnych.

z faktu, że pomimo długofalowości planów miejscowych i długiego czasu reakcji, związanego ze zmianami struktury i wizerunku przestrzeni, możliwe jest wpływanie na sferę psychologiczną użytkowników obszarów objętych planem.

Przeprowadzone badania ankietowe, dotyczące analizy polityki przestrzennej realizowanej na obszarach gmin oraz instrumentów planowania przestrzennego wykorzystywanych w tym celu, stały się podstawą do weryfikacji:

- typu instrumentów planistycznych wykorzystywanych przez władze gminy w zarządzaniu jednostką terytorialną;
- stanu wykorzystania instrumentów obligatoryjnych i fakultatywnych z zakresu planowania przestrzennego i polityki społeczno-gospodarczej;
- dynamiki i ciągłości opracowywanych dokumentów planistycznych w kontekście zmian społeczno-gospodarczych i prawno-administracyjnych.

Na potrzeby oceny rozwoju społeczno-gospodarczego gmin wiejskich został użyty wskaźnik syntetyczny (wskaźnik Perkala), który wyliczono dla dwóch punktów czasowych – dla 1999 i 2006 roku. Wskaźnik Perkala skonstruowany został na podstawie grupy 13 wskaźników podanych w tab. 1.

Tabela 1. Wskaźniki obrazujące wielofunkcyjny rozwój gmin wiejskich

Wskaźniki opisujące wielofunkcyjny rozwój gmin	
Obszar środowiskowo-przestrzenny	
X ₁	gęstość zaludnienia
X ₂	gęstość sieci wodociągowej
X ₃	udział gruntów pozostałych i nieużytków w powierzchni ogółem [%]
Obszar gospodarczy	
X ₄	udział liczby pracujących w usługach (rynkowych i nierynkowych) w ogólnej liczbie pracujących [%]
X ₅	udział wydatków majątkowych inwestycyjnych w wydatkach budżetów gmin ogółem [%]
X ₆	udział dochodów własnych gminy w dochodach ogółem [%]
X ₇	liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców
X ₈	udział liczby pracujących w liczbie osób w wieku produkcyjnym [%]
Obszar społeczny	
X ₉	saldo migracji ludności na 1000 mieszkańców [‰]
X ₁₀	wydatki na opiekę społeczną na jednego mieszkańca [zł]
X ₁₁	liczba mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców
X ₁₂	księgozbiór na 1000 mieszkańców
X ₁₃	obciążenie demograficzne

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Borys (2005).

Konstrukcja wskaźnika Perkala odbywa się etapowo. Pierwszym etapem procedury sporządzania omawianego indeksu jest dobór zmiennych, które stanowią zbiór cech opisujących rozwój wielofunkcyjny obszarów wiejskich. Ważnym etapem jest obliczanie wartości średniej i odchylenia standardowego poszczególnych cech użytych do opracowania wskaźnika Perkala. Kolejny etap prac polega na normalizacji zmiennych, co jest warunkiem koniecznym do wyznaczania odległości oraz sporządzenia mierników syntetycznych. Działanie to pozwala na przekształcenie wartości zmiennych wyrażonych w różnych jednostkach do postaci porównywalnej (postulat addytywności). Wskaźnik Perkala jako metoda porządkowania liniowego

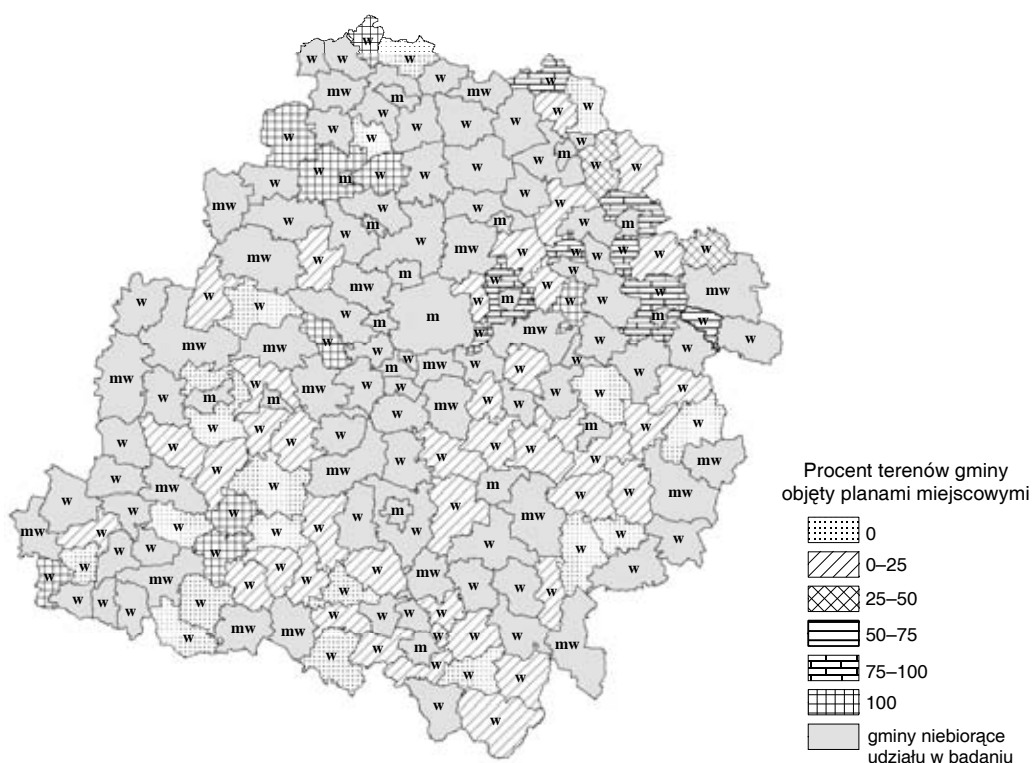
pozwala na uporządkowanie obiektów wielowymiarowych według syntetycznego kryterium, które jest funkcją zmiennych wejściowych. Analizy przy użyciu zaproponowanej metody mają na celu rangowanie obiektów ze względu na określony zestaw cech. Zadaniem rangowania jest ustalenie, które z obiektów (gmin) zajmują w tych rankingach wyższe pozycje.

WYNIKI I DYSKUSJA

Stan planowania przestrzennego w gminach wiejskich województwa łódzkiego

Obszary wiejskie stanowią 93,75% powierzchni województwa łódzkiego; zamieszkuje je 35,6% ludności regionu. Na tej podstawie stwierdzić należy, iż priorytetem okresu przejściowego musi być wprowadzenie działań pozwalających na rozwój obszarów wiejskich i występującego tam potencjału ludzkiego. Na obszarze województwa łódzkiego znajdują się 134 gminy wiejskie.

W przeprowadzonych badaniach do 134 samorządów wiejskich skierowano pytania o stopień pokrycia planami zagospodarowania przestrzennego. Uzyskano odpowiedzi od 75 gmin, co stanowiło 55,97% zbiorowości.

Typ gminy: m – miejska, mw – miejsko-wiejska, w – wiejska

Rys. 1. Gminy wiejskie województwa łódzkiego według powierzchni objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Na podstawie uzyskanych odpowiedzi stwierdzono, iż w 2006 roku 18 (24% gmin biorących udział w badaniach) spośród wszystkich przebadanych samorządów wiejskich nie posiadało miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, natomiast 9 (12% gmin biorących

udział w badaniach) gmin wiejskich charakteryzowało się 100-procentowym obłożeniem planami miejscowymi³. Nadmienić należy, że na 9 samorządów lokalnych z planami miejscowymi dla całego obszaru gminy aż 7 sporządziło je w postaci jednego spójnego dokumentu planistycznego; pozostałe 2 jednostki posiadały plany miejscowe częściowe (rys. 1).

Wśród analizowanych gmin aż 52% samorządów posiadało plany miejscowe opracowane tylko dla obszaru nieprzekraczającego 25% powierzchni gminy. Wiejskich samorządów lokalnych, posiadających plan miejscowy dla powierzchni powyżej 25–50%, było zaledwie 2,66% (dwie gminy). Podobnie sytuacja ta wyglądała w kolejnym przedziale przyjętej klasyfikacji (od 50% do 75%), w którym zidentyfikowano tylko jeden samorząd wiejski. W grupie gmin posiadających miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które obejmowały powyżej 75%⁴ powierzchni administracyjnej samorządu, zanotowano 6 gmin, co stanowiło 8% jednostek poddanych analizie.

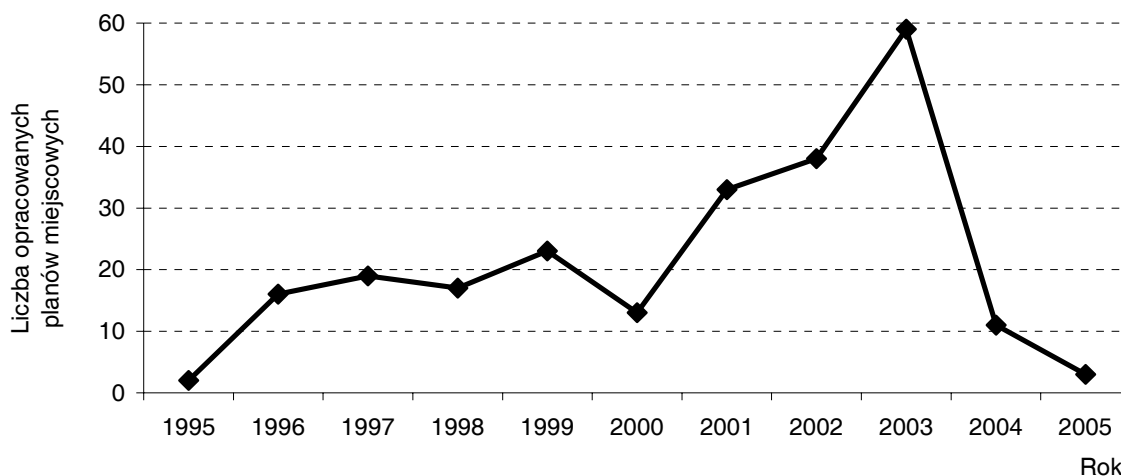
Przeprowadzona analiza wskazuje, że zaledwie 9,3% gmin wiejskich biorących udział w badaniu wykazało zainteresowanie posiadaniem kompleksowego i spójnego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Okres do roku 2006 nie sprzyjał więc decyzjom władz lokalnych związanych z wykonywaniem planów miejscowych dla całego obszaru gminy.

W badanym okresie samorządy wiejskie sporządziły 234 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, a największa intensywność ich sporządzania przypadła na lata 2001–2003. Sytuacja taka spowodowana była koniecznością zastąpienia planów miejscowych sprzed roku 1995, które traciły ważność z dniem 1 stycznia 2004, nowymi planami. Władze gmin zintensyfikowały prace nad planami miejscowymi również z powodu zmieniających się przepisów, dotyczących systemu planowania przestrzennego, gdyż właśnie w tych latach opracowywano nową ustawę o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, która weszła w życie dnia 11 lipca 2003. Prowadzi to do wniosku, że władze lokalne, sporządzając opracowania planistyczne, często kierują się obawami przed nowymi przepisami. Częstym powodem obniżonej jakości dokumentów planistycznych jest konieczność szybkiego opracowania planów miejscowych, których wartość merytoryczna i poznawcza nie ma cech „dobrego planu”. Dodatkowym wnioskiem płynącym z badań jest to, że mimo relatywnie dużej liczby opracowywanych planów miejscowych w gminach wiejskich województwa łódzkiego panowała tendencja do sporządzania tych dokumentów jedynie dla wybranych obszarów gminy, a nie w sposób kompleksowy. Podejście takie zaburza ideę kompleksowości planowania przestrzennego oraz powoduje mniejszą skuteczność planów miejscowych. Tym samym

³ Pokrycie terenów planami miejscowymi (obłożenie terenu planami miejscowymi) – termin ten odnosi się do jednostek samorządu lokalnego, które sporządziły miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla całego obszaru w granicach administracyjnych gminy. Termin ten dotyczy gmin, które dokonały tego w formie jednego opracowania, jak również jednostek posiadających kilka planów miejscowych obejmujących swym zasięgiem cały obszar gminy.

⁴ Z wyłączeniem samorządów wiejskich charakteryzujących się pokryciem całej powierzchni gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

prowdzi to do mniejszego wpływu tych dokumentów na rozwój społeczno-gospodarczy gminy wiejskiej.

Rys. 2. Liczba opracowanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w gminach wiejskich województwa łódzkiego w latach 1995–2005

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Na 75 przebadanych samorządów wiejskich 37 podjęło prace nad kolejnymi planami zagospodarowania przestrzennego. Piętnaście samorządów lokalnych (20% analizowanych gmin wiejskich) zdecydowało się na opracowanie planów miejscowych dla całego obszaru w granicach administracyjnych gminy. Władze 8 spośród 15 samorządów zdecydowały się na opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla pozostałej części obszaru gminy, nieobjętej tego rodzaju opracowaniem. W przypadku 7 samorządów lokalnych stwierdzono, że powstające plany miejscowe będą opracowaniami kompleksowymi dla całego obszaru gminy wiejskiej.

Można stwierdzić, że w ciągu 20 miesięcy⁵ opracowane zostaną kompleksowe plany miejscowe dla kolejnych 7 gmin w województwie łódzkim. Oznacza to, że odsetek gmin, posiadających na swoim obszarze akt prawa miejscowego w postaci jednego spójnego dokumentu, wzrośnie w roku 2008 do 18,67%⁶. Uwzględniając samorzady lokalne, w których obłożenie planami miejscowymi wynosi 100% (jednak władze przygotowały opracowania w postaci kilku aktów prawa miejscowego), należy stwierdzić, że do roku 2008 liczba tych gmin z 2 wzrośnie do 10. Tym samym samorzady lokalne, posiadające miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla całego obszaru w granicach administracyjnych, stanowiąc będą 32% przebadanych gmin wiejskich. Świadczy to o tym, że władze lokalne coraz częściej dostrzegają rolę planowania przestrzennego w rozwoju społeczno-gospodarczym gmin. Starają się też, aby opracowania planistyczne nie miały charakteru cząstkowego i aby stawały się doku-

⁵ Jak wynika z badań przeprowadzonych w gminach wiejskich, średni czas opracowywania planu miejscowego wyniósł około 20 miesięcy.

⁶ Dane liczbowe dotyczą gmin biorących aktywny udział w badaniach przeprowadzonych na potrzeby rozprawy doktorskiej.

mentami kompleksowymi, pozwalającymi na prezentowanie wizji rozwoju przestrzennego gminy.

Wpływ planowania przestrzennego na rozwój społeczno-gospodarczy

Rozpatrując stan z lat 1999 i 2006, gminy wiejskie biorące udział w badaniu uporządkowano według wartości wskaźnika Perkala. W przypadku 7 samorządów wiejskich, zidentyfikowanych na etapie badań nad instrumentalizacją planowania przestrzennego, można przeprowadzić pozytywną ocenę zachodzących w nich zmian związanych z rozwojem wielofunkcyjnym, który wspierany jest przez prowadzoną politykę przestrzenną. Powodem do tego jest porównanie miejsc rankingowych gmin wiejskich w dwóch punktach czasowych. W 1999 roku w rankingu gmin Bolesławiec zajęł miejsce 6, Wodzierady – miejsce 12, Konopnica – miejsce 36, Jeżów – miejsce 42, Łęczyca – miejsce 62, Łanięta – miejsce 63, a Grabów – miejsce 69.

Istotne jest to, że w roku 2006 w rankingu wskazane gminy zajęły miejsca: Wodzierady – 11, Bolesławiec – 16, Jeżów – 31, Konopnica – 34, Łanięta – 36, Grabów – 40, Łęczyca – 48. Sześć spośród wytypowanych gmin wiejskich wykazało się wzrostem wskaźnika syntetycznego, określającego poziom rozwoju wielofunkcyjnego jednostki, a w przypadku jednej gminy (Bolesławiec) badanie wykazało spadek w rankingu. Widoczny jest istotny postęp w poziomie rozwoju wielofunkcyjnego 6 spośród 7 gmin poddanych analizie. Jedyńm przypadkiem, który wskazuje na niekorzystną zmianę w sytuacji związanej z rozwojem wielofunkcyjnym, jest gmina Bolesławiec.

Wyniki przeprowadzonej analizy wskazują na to, że prowadzenie spójnej i kompleksowej polityki przestrzennej na terenie gminy jest jednym z czynników wpływających na procesy społeczno-gospodarcze oraz na rozwój wielofunkcyjny gmin wiejskich. Dzięki wykorzystaniu narzędzi z zakresu planowania przestrzennego, którym przypisuje się największą skuteczność w oddziaływaniu na rozwój wielofunkcyjny, władze gmin mogą kierować zachowaniem użytkowników przestrzeni, prowadząc tym samym do osiągnięcia założonych celów. Wyższy poziom rozwoju wielofunkcyjnego, określony za pomocą wskaźnika syntetycznego, dowodzi, że realizacja polityki przestrzennej daje w większości przypadków pozytywne efekty. Pozwala to stwierdzić, że kompetencje i instrumenty, dostępne dla władz lokalnych w celu realizacji polityki przestrzennej, wpływają na rozwój wielofunkcyjny gmin wiejskich.

PODSUMOWANIE

Analiza obszaru badawczego pozwala stwierdzić, że na terenach wiejskich województwa łódzkiego obserwuje się aktywność władz samorządowych związaną z opracowywaniem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Na szczególną uwagę zasługują decyzje władz lokalnych, które zdecydowały się na objęcie planami miejscowymi całego obszaru gminy. Decyzje te mają również znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego

gmin wiejskich, ponieważ samorząd z określoną wizją rozwoju przestrzennego, w postaci aktu prawa miejscowego, staje się bardziej atrakcyjny dla inwestorów. Wynika to z faktu, że gmina ma określoną wizję rozwoju przestrzennego, która najczęściej powiązana jest z innymi dokumentami, jak: strategia gminy, plan rozwoju lokalnego i plany inwestycyjne.

Plan miejscowy jako akt prawa miejscowego pozwala również na uproszczenie i skrócenie procesu związanego z uzyskaniem stosownych zezwoleń w procedurze inwestycyjnej. Wynika to chociażby z faktu, że nie jest potrzebne wydawanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu; zezwolenia na budowę wydawane są na podstawie aktów prawa miejscowego. Pozwala to również na sprawniejsze sporządzanie wniosków o dofinansowanie z funduszy unijnych, które mogą opierać się na już obowiązującej w gminie dokumentacji.

PIŚMIENNICTWO

- Borowski J.** 2001. Obszary wiejskie – niewykorzystany potencjał rozwojowy [w: *Przyszłość wsi polskiej. Wizje, strategie, koncepcje*], red. L. Kolarska-Bobińska, A. Rosner, J. Wilkin, Warszawa, Instytut Spraw Publicznych, 33–42.
- Borys T.** 2005. Wskaźniki zrównoważonego rozwoju, Warszawa, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, 253–334.
- Howe J., Langdon C.** 2002. Towards a Reflexive Planning Theory. *Planning Theory* 1 (3), 209–225.
- Kłodziński M.** 2000. Doświadczenia krajów członkowskich Unii Europejskiej w zakresie strategii wielofunkcyjnego rozwoju wsi. *Stud. KPZK PAN Warsz.* 110, 38.
- Niewiadomski Z.** 2003. Planowanie przestrzenne – zarys systemu, Warszawa, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, 27.
- Tomczak F.** 2006. Ogólna sytuacja wsi polskiej dwa lata po wejściu do Unii Europejskiej. *Biul. KPZK PAN Warsz.* 228, 21–40.
- Ustawa z 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym.** DzU z 1994 r., nr 89, poz. 415, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.** DzU z 2003 r., nr 80, poz. 717 z późn. zm.